

časti imelo in jih varovalo pogina. Prijatli starinoslovja skerbite za vzdržanje teh spominkov, kateri so edine spričebe za staro zgodovino, katero imeti moramo, ker brez zgodovine ne bomo nikdar do tiste domovinske ljubezni dospeli, ktera je potrebna, ako hočemo domovino poslavljati z deli umetnosti, slovstva in obče-koristnih zavodov.

Slavna naša vlada je pač lepo delo učinila, da je v vsaki deželi izvolila odbore za ohranjenje starih spominkov; naj bi ti svoje važno sporočilo zvesto spolnovali in naj bi jih pa tudi o tem verlo podpirali vsi, katerim je mar za domačo zgodovino!

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Dunaja smo žalostno novico prejeli, da gosp. France Jeriša je ondi za kolero umerl. Nadopolni mladeneč — bil je še le 26 let star — ki se je zdaj po doveršenih pravoslovnih šolah pripravljaj za gimn. učiteljstvo, je bravcem „Novic“ po mnogih lepih spisih in pesmih tako dobro znan, da lahko sami cenijo veliko zgubo, ki je s smertjo njegovo zadela slovensko slovstvo. Po pravici poje na grobu prerano umerlega domorodca gosp. Prostoslav Šmarski žalostinko:

Žaluj! saj čuješ še, o Vila draga,
Njegove strune sladko-milga glasa,
Ki v serce vlila ga ljubezen blaga
Do doma in slovanskega parnasa!

Iz Prage nam je gosp. prof. dr. Strupí naročil: naj razglasimo serčno slovó vsim njegovim prijatom in znanecem, od katerih se osebno, kakor je želel, ni mogel več posloviti. „Naj me ohranijo, kakor jez njih, v prijaznem spominu!“ — se glasi še posebno njegovo sporočilo.

Iz Celovca razglasa koroški časnik, da dosihmal se ni na Koroškem še nikjer drugod kolera prikazala, kakor v Borovljah (Ferlach) in okolicah njenih.

Iz visocega Gorenskega 8. sept. —r. Pri nas se je, hvala Bogu, letošnja letina precej dobro obnesla, oziroma rež je kaj lepega zerna, in tudi še precej dobro zdaja; tudi jaro žito, ječmen in pšenica, kjer ga ni ploha preveč poderla, se je dobro obneslo, in tudi čompe (krompir) kaj dobro kažejo in obilen in zdrav pridelk obetajo, če jih kaj sedanja mokrota ne bo pokvarila; pa tudi čompovec (krompirjavec) je na več njivah še popolnoma zelen in zdrav in le po bolj močnih in mastnih njivah prihaja černo pikast in enmalo veni, ki je pa nasprot druge leta že kakih 14 dní po sv. Jakopu začel se popolnoma sušiti. Veseli tedaj upamo, da bo vendar enkrat konec te nesrečne bolezni, ktera je le zato dobra bila, da ljudje sedaj bolj spoznajo korist tega sadeža. S kakošnim veseljem ga zdaj kuhajo in uživajo! Pa ga je res lepo viditi, kako rumen je in osipen, memo družih let, ko je bil masten in vès marogast. Zdaj se še le vidi, koliko nam ta sad zaleže; v prejšnjih letih, ko je bilo še čomp dosti, si je vsak kmet opital prešičev, da je še po kaka dva prodal in vendar je imel še za se dosti mesa in zabele, — sedanje leta pa je mogel še sam vse to kupovati. Živinske klaje bo pa manj kakor druge leta. Tudi nemila kolera se je pri nas nekoliko oglasila in posebno nekatere osebe ženskega spola, manj pa možkega spola napadla; — al ker se jim je naglo s pomočki, ki so jih „Novice“ nasvetovale, na pomoč prišlo, je bilo kmalo bolje.

Iz okrajne černomeljske 8. sept. —b— Ta teden so obiskovali visoko spoštovani naš deželni poglavar grof Chorinsky velik del dolenske strani. Čeravno ljudstvo v teh krajih ni več tako zlo potlačeno od strahu pred grozovito „ptujko“, ktera naj gré na vekomaj rakom žvižgat! — je vendar prihod preblagega gospoda tudi nas ravno tako serčno razveselil, kakor uboge Notrajnce. Mila domača beseda, s ktero so se tam pa tam pogovarjali z bol-

niki in tolažili njih reve, je nazočim globoko v serce segla. Ali visoke časti vredni gospod niso prišli le z lepo besedo, temuč tudi z djansko pomočjo, ktere tudi naši kraji obilo potrebujejo. Ne zdí se mi potreba na dalje popisovati ljudomilega obnašanja verlega gospoda, ki se v teh žalostnih časih res skerblijivega očeta skazuje. Čast in hvala takim deželnim poglavarjem; marsiktera duša jih blagoslavlja v sercu svojem in moli: živi jih Bog, da zamorejo delati še dolgo dolgo za dobro in srečo ljudstva!

Iz Planine. Našim siromakom po kolero sta viteza Karol Ferdinand in Konstantin Reyer, blagoselčna tergovca v Terstu, poslala 200 fl.

Iz Krajna 11. sept. — Danes je umerl gosp. dr. Viktor Hradecki, spoštovani advokat tukaj. Umerl je za grižo. Bil je še le 37 let star; zapustil je vdovo s 3 otroci.

Iz Ljubljane. Kmetijska družba je 11. dan aug. prečastitemu tukajšnjemu konsistoriju od gosp. predsednika F. Terpinca krajnskim šolam darovanih 50 lično vezanih Zalokarjevih kmetijskih bukev „Umno kmetovanje“ s ponižno prošnjo izročila, naj ono blagovoli razposlati omenjene darila zaznamovanim šolam. Po dopisu od 14. p. m. so svitli knez in škof ljubljanski odgovorili odboru kmetijske družbe, da so radi spolnili željo blagoselčnega darovavca in da se mu tudi oni zahvalijo za ta lepi dar, kateri bo gotovo obilo veselega sadú rodil. Ob enem so svitli knez blagovolili tudi odboru izročiti iztis tistega priporočila, ki so ga razposlali pri ti priliki zastran „Umnega kmetovanja“ vsim nadzornikom krajnskih ljudskih šol, v katerem z iskreno besedo priporočajo te prekoristne bukve vsim učiteljem, da naj se sami podučijo v mnogih razdelkih kmetijstva, da bojo potem tudi v stanu, s pridom podučevati šolsko mladino po kmetih, in tako ne le koristiti domovini, temuč tudi sebi, ker po vis. ministerskem razpisu smejo taki učitelji, kateri so posebno pridni bili v primernem podučevanju kmetijskih razdelkov, posebnih remuneracij pričakovati.

Iz Ljubljane. Dunajsko novico, da so vojni škof Leonhard nedavno poslali 20.000 fl. za krajnske siromake, razjasnuje „Laib. Zeit.“ tako, da to se je že zdavnej zgodilo in da omenjeni škof so bili le poročnik tistega darila, ki ga je daroval neimenovan dobrotnik.

Novičar iz raznih krajev.

Od nove postave zastran sejmov, ktera se bo nek kmalo razglasila, se sliši, da mnogoverstni veliki (letni) sejmi bojo v več razredov razdeljeni; vsak tergovca ali obertnik našega cesarstva smé obiskovati velike sejme in prodajati kar in kakor hoče; tudi iz ptujih dežel smejo tergovci na take sejme priti, toda le na debelo, ne pa na drobno, prodajati, — za sejme bo posebno sejmska gosposka postavljena, in od prodajavcov se bo po razločni razmeri pobirala sejmnina. — Po novem ministerskem ukazu morajo za naprej tudi plačilne bukvice pri graški in dunajski vzajemni asekuraciji štempljane biti. — Med pismi, ki jih je zapustil sloveči vremenski prerok iz Jolsve, so našli še prerokovanje za letošnjo jesen, od ktere pravi, da bo lepa in gorka; še o sv. Katarini — pravi — ne bo zlo merzlo. — Od vojske v Krimu so prišle danes važne novice. Vojskovodja sardinske armade je pisal iz Kadikvoja 9. dan t. m. sledeče kratke besede: „včeraj ste francozka in angleška armada napadle Sevastopolj, vse je šlo prav po sreči; terdnjavo Malakov je vzela armada generala Bosqueta; od naše armade, čeravno ni bila pri naskoku, je vendar v grabnih bilo 40 mož ranjenih; Francozi in Angležji so se obnašali z junaško serčnostjo; ponoči so se Rusi nazaj vmaknili; so mesto zažgali, branilnice in poslopja s smodnikom razrušili in ladje v morje potopili“. Ako je to se res — kar se bo kmalo zvedilo — je bila 8. dan t. m.

strašna vojska, v kateri je gotovo na obeh straneh kri kakor v potokih tekla. — Zraven te novice, ki bo vès svet pretresla, je prinesel telegraf iz Pariza pa še drugo grozovito, namreč da ravno tisti dan zvečer ob poldevetih, ko se je cesar Napoleon v talijansko gledišče peljal, je neki Talijan, kakih 20 let star, s pištolami dvakrat na srednjo kočijo strelil, pa k sreči se ni nič žalega zgodilo. Hudodelnika so berž zgrabili in zaperli. — Po mnogih laških časnikih se piše, da pride nek 40.000 mož francoske armade v Rim. — 3. dan t. m. se je knez Ladislav Čartoriski z mnogimi unanjimi oficirji iz Pariza podal v Carigrad; pravijo, da bo ondi osnoval regiment turških kosakov, v kterega bo stopilo veliko Poljcov. — Kraljica španjska in kralj gerški sta v žalostni zadregi; storiti morata oba, kar jima ministri velé. Unidan je hotla kraljica pobegniti in zapustiti poglavno mesto; al kmalo se je to zvedilo, in sedaj morajo vsi njeni stari služabniki jo zapustiti, ker se natolevajo, da so ji hotli pomagati v beg. — „Čas“ poterjuje, da vsled nove pogodbe, ki jo je sklenil rusovski car s sv. očetom papežem, se bojo na Poljskem na izpraznjene škofijske prestole kmalo posadili novi škofje; sv. oče jih bode nasvetoval in car jih bo poterdil. Kaj tacega dosihmal ni bilo navadno pri rusovskih carih, ki so si škofo sami volili.

Oznanilo začetka podkovijske in živinozdravilske šole v Ljubljani. za 1855/56.

Kdor želi se podkovstva in živinozdravništva učiti, se ima zadnji čas do sv. Lukeža, to je, do 18. dneva prihodnjega mesca oglasiti.

Jemljejo se v to šolo kovači, ki se vsled cesarske postave morajo podkovstva zdravih, napačnih in bolnih kopit do dobrega izučiti, sicer ne dobé nikdar mojsterske pravice, — jemljejo se pa tudi drugi, kateri niso kovači, in se želé živinozdravilstva in vsih stem sklenjenih znanost naučiti.

Šola za samo podkovstvo terpi 6 mescov, — za živinozdravništvo pa celo leto.

Kdor kovačev hoče v to šolo priti, se mora z izučnim pismom (Lehrbrief) skazati, da se je pri kakošnem mojstru že za pomočnika ali ksela izučil; potem še le more stopiti v to šolo, v kateri se uči umetnost pravkovati zdrave, napčne in bolne kopita in kdaj mojster biti. Če tak kovač želi zraven tega se tudi živinozdravništva učiti, se zamore to ob enem skozi celo leto. Če pa ima kdo sina, ki se kovaštva še le za fanta uči, in ga želi v kovačnico podkovijske šole dati, da se tukaj poprej za pomočnika ali ksela izučí in potem še le v gori imenovano šolo stopi, naj se zatega voljo posebno zmeni z mojstrom podkovstva te šole.

Sploh vsak pa, naj je kovač ali ne, ki želi v podkovijsko in živinozdravilsko šolo vzet biti, se mora skazati: 1) z domovinskim listom, 2) s kerstnim pismom, da je naj manj 18 let star, 3) s spričo svojega gosp. fajmoštra, da je poštene in lepe obnaše, in 4) da zna v svojem jeziku brati in pisati.

Jemljejo se v to šolo ne le Krajnci, temuč iz vsake druge dežele, da učenec le v slovenskem jeziku zna brati in pisati, ker v domačem jeziku se učijo vsi nauki te šole.

Za poduk v vsih znanostih ni učencu nič plačati; učenec ima tedaj le samo skerbeti, da se za čas šolskega leta z živežem od doma ali kako drugač, s stanovanjem in potrebnimi bukvami preskerbí. So hiše na spodnjih Poljanah blizo šole, ktere za majhen dnar jemljejo učence v stanovanje.

Da pa vsak zvé, kaj se bo učil v ti šoli, naznanimo vse nauke te šole v sledečem:

Taki, ki se uče samo podkovstva, se uče v šoli skozi pol leta naj poprej znanstva kopit in parkljev v vsih vunanjih in notrajnih delih, potem znanstvo zdravih, napčnih in bolnih kopit in podkev, ki so za vse take kopita prave in kako se narejajo, in po vsem tem se razlagajo vse kopitne bolezni, kako se ozdravljajo in kako najkovač take kopita kuje, da premaga bolezen in zboljša in popravi z umnim podkovanjem kopita. Zunaj šole se izurjajo kovači po teh vodilih v kovačnici in bolnišnici. — Vès ta nauk uči kovaški mojster in na dunajski živinozdravnišnici poterjeni živinozdravnik gosp. Skale.

Nauki živinozdravništva pa, ki so razdeljeni na celo leto, so: 1) znanstvo živinskega trupla in njegovih opravil v zdravem stanu, uči gosp. Skale, — 2) znanstvo vsih notrajnih živinskih bolezin in zdravil, uči vodja te šole gosp. dr. Bleiweis, — 3) znanstvo vunanjih bolezin in operacij uči gosp. Skale, — 4) znanstvo zdravilnih, strupenih in družih rastlin, uči gosp. A. Fleišman, — 5) nauk, kako živini pomagati ob porodih, uči gosp. dr. Bleiweis, — 6) nauk o postavah, ki zadevajo živinsko kupčijo in mnogotere pravde, uči gosp. dr. Bleiweis, — 7) nauk ogledovanja klavne živine in mesa, uči gosp. dr. Bleiweis; — 8) ozdravljanje bolne živine v bolnišnici, uči pod vodstvom gosp. dr. Bleiweis-a gosp. Skale. — Vsi ti nauki so tako razdeljeni, da se končajo v enem letu, ker se v njih le vse to, toda popolnoma razlaga, kar je djansko potrebno.

Zraven teh prav za prav živinozdravništvo zadevajajočih naukov se uče učenci živinozdravilstva tudi tistih pripravljajočih znanstev, ktere so za učence pervega leta kmetijske šole predpisane in ktere bojo učili oskerbnik društvenega verta gosp. fajm. Zalokar; ti nauki so: poglavitne vednosti iz naravoslovja (natoroznanstva) in kemije, in pa živinoreja.

Iz podkovstva so na koncu polleta, iz živinozdravniških vednost pa na koncu leta očitne preskušnje (izpraševanja). Kdor preskušnje dobro prestopi, dobí iz podkovstva patent za kovaškega mojstra, iz živinozdravniških vednost pa spričo, da se je tega znanstva izučil.

Ako pomislimo, koliko koristnega se zamore priden učenec v enem letu naučiti, in ako se ozremo po deželi in vidimo, koliko krajev je še, ki nimajo pametnega kovača in ne človeka, kateri bi v sili znal pomagati bolni živini in bi s tem se dobrotnika skazoval okolici svoji, sebi pa tudi boljši kruh služil, bomo pač spoznali, kako potrebno in dobro je, da jih gré čedalje več učencev v to šolo, ktere stroški so v kratkem času povrnjeni, kadar kovač ali živinozdravniški pomočnik iz šole pride, navdan z vsimi vednostmi, kterih potrebuje v svojem stanu. Želeti je tedaj, da za pospéh domačega prida skerbni možje, ki ta razglas beró, ga dajo vediti takim, ki ga sicer nimajo priložnosti v roko dobiti, in da jim še posebno razložijo korist te šole za njih lastni dobiček.

Zapisujejo se učenci v to šolo v Ljubljani na spodnjih Poljanah.

Glavni odbor c. k. kmetijske družbe v Ljubljani 10. sept. 1855.

Pogovori vredništva.

Gosp. J. K. v Podk.: Vertovcovo občno povestnico zamorejo naročniki „Novic“ še celo dobiti po določeni ceni.

Milodari,

poslani na Krajnsko za reveže, ki so za kolero zboleli:
Od J. P. v Ljublj. 1 fl.